

ELÄINKOELAUTAKUNTA ELLAN PERIAATTEITA:

6. LUONNONVARAISIIIN ELÄIMIIN LIITTYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ

Hyväksytty Eläinkoelautakunnan kokouksessa 28.8.2007 – lisäys 27.3.2008.

Määritelmiä, suosituksia, ohjeistuksia:

Laki koe-eläintoiminnasta

4 §: Eläinkokeella ei kuitenkaan tarkoiteta .. 5) eläinten kiinniottamista merkitsemistä varten ja merkitsemistä hyväksytyjä menetelmiä käyttäen;

12 §: Luonnosta pyydystetty koe-eläin

Luonnosta pyydystettyä eläintä saa käyttää eläinkokeeseen vain, jos se on ehdottoman välttämätöntä kokeen tarkoituksen saavuttamiseksi.

21 §: Luonnosta pyydystetyn eläimen vapauttamista koskevat lupaehdot

Eläinkoeluvassa voidaan sallia luonnosta pyydystetyn koe-eläimen vapaaksi luontoon päästäminen eläinkokeessa tai eläinkokeen päätyttyä. Edellytyksenä luonnosta pyydystetyn koe-eläimen vapaaksi päästämiseksi on, että **eläimen terveydentila ja hyvinvointi palautuvat normaaleiksi ja on oletettavissa, että eläin vaikeuksitta sopeutuu luonnonvaraiseen elämään.** Luonnosta pyydystetyn koe-eläimen vapaaksi päästämistä **ei saa aiheuttaa vaaraa ihmisille, eläimille tai ympäristölle.**

Ennen eläimen vapauttamista koskevan asian ratkaisemista lupahakemuksesta on pyydetävä sen läänin lääninhallituksen lausunto, jonka alueella eläin on tarkoitettu vapauttaa luontoon. Lääninhallituksen tulee tarvittaessa kuulla asiasta muita viranomaisia.

Muuhun lainsäädäntöön perustuvat määräykset: Luonnonvaraisiin eläimiin liittyy tavallisesti myös luonnonsuojelulaista tai muusta johtuvia määräyksiä ja lupakäytäntöjä. Näitä valvovat esimerkiksi ympäristökeskukset.

YLEISPERIAATE:

Luonnonvaraisille eläimille toimenpiteitä tehtäessä näiden haittavaikutuksia eläimelle on harkittava tarkemmin kuin ihmisen hoidossa olevien eläinten kyseessä ollessa, koska käsitellyt ovat oletettavasti suurempi stressi eläimelle, joka ei ole totunut ihmisen käsittelyyn tai läsnäoloon, kuin eläimelle, joka on kasvanut ihmisen hoidossa.

Luonnonvaraisen eläimen kiinniotto, kuljetus laboratorioon tai vastaavaan, ja ylläpito tutkimustarkoituksessa lyhyitäkin jaksoja (päiviä – viikkoja) katsotaan tästä syystä aiheuttavan eläimelle kärsimystä enemmän kuin neulanpiston verran. Tutkijan on haettava lupa eläinkokeelle, vaikka hänen toimenpiteensä eläimeen rajoittuisivatkin yllä kerrottuihin. Lautakunta voi tapauskohtaisesti kuitenkin todeta, että kyseessä ei ole eläinkoe.

KOKEEN ALKAMINEN, LOPPUMINEN, KÄYTETTÄVÄT- KÄYTETYT ELÄIMET

Kokeen alkaminen: kun eläin pyydystetään tai sille tehdään toimenpiteitä.

Kokeen päättyminen: Eläinkokeessa eläimet voivat kuolla, ne voidaan lopettaa, tai ne voidaan vapauttaa. Vapauttamisen jälkeen eläinten seuranta voi jatkua esimerkiksi radiolähettimen avulla. Tutkimusprojekti päätetään johonkin pisteeseen tapauskohtaisesti. Tämä päätöspiste kerrotaan hakemuksessa, ja sen mukaisesti tehdään lain vaatima eläinkokeen päättymisilmoitus.

Käytettävät eläimet: Eläin katsotaan käytetyksi silloin, kun koe sen kohdalla alkaa (vastaava periaate kaikissa eläinkokeissa). Eläin ilmoitetaan käytetyksi tänä vuonna.

Eläinkokeessa eläinten seuranta voi tapahtua populaatiotasolla: esimerkiksi myyrät suuressa aituksessa, jossa lisääntyvät vapaasti, tai linnun pesintäolosuhteiden vaikutus jälkeläisten menestymiseen luonnossa. Osa voi kuolla kokeen aikana tuntemattomasta syystä, eikä kaikkia eläimiä välttämättä käsitellä ollenkaan.

Jos eläinten tarkkaa lukumäärää ei tiedetä: Käytettyjen eläinten määrä voi perustua arvioon.

Eläinten määränä voidaan pitää kiinni otettujen, merkittyjen, tai muuten käsiteltyjen eläinten määrää (vaikka merkintä tai toimenpide itsessään ei vielä katsottaisikaan luvan vaativaksi toimenpiteeksi).

Esimerkiksi tutkimukset kaloilla: Altaassa suuri määrä kaloja, joiden kasvatusta tavanomaista laitoksen toimintaa. Osalle näistä kaloista tehdään koetoimenpiteitä: käytettävät eläimet = eläimet joille tehty toimenpiteitä.

Jos tässä kokeessa koekäsittelynä on tutkittavan aineen liuottaminen altaan veteen, jolloin kaikki altaan kalat altistuvat koekäsittelylle: käytettävät eläimet = altaan kaikki kalat.

HYVINVOINNIN SEURANTA JA VARMISTAMINEN

Vaatimukset sen mukaan, miten omavaraisesti eläin elää:

1. Eläimet elävät luonnossa omavaraisesti, tutkija ainoastaan seuraa: hyvinvointiin tai eläimen kohtaloon ei puututa. Poikkeuksena selvästi kärsivä eläin, joka on lopetettava eläinsuojelulainsäädännön mukaisesti.

2. Eläimet elävät tutkijan laittamassa suuressa aitauksessa tai vastaavassa omavaraisesti, eläimiä ei voi yksilökohtaisesti tarkastaa säännöllisesti: hyvinvointiin tai eläimen kohtaloon ei puututa. Eläinten hyvinvointia tulee kuitenkin pyrkiä seuraamaan, ja kiinni otettaessa tai löydettyä selvästi huonokuntoiset eläimet tulee lopettaa, ellei tilannetta pystytä normalisoimaan.

3. Aina kun eläimet ovat ihmisen ylläpidettävänä, eläinten hyvinvointi on tarkistettava vähintään päivittäin ja tarvittaessa useammin eläinsuojelulainsäädännön mukaisesti.

Hakemuksessa kerrottava yksilökohtaiset lopetuskriteerit.

VAPAUTTAMINEN KERROTAAN ELÄINKOEHAKEMUKSEN LIITTEESSÄ 2

---

1. Vapauttaminen, eläinten terveydentila ja selviytyminen luonnossa:

Pohjana on hakijan arvio eläimen terveydentilasta sekä siitä, sopeutuuko vapautettavaksi ajateltu eläin vaikeuksista luonnonvaraiseen elämään. Lautakunta voi sallia vapauttamisen, mikäli siitä ei arvioida aiheutuvan eläimelle ongelmia.

*Esimerkiksi myyrä tai lintu, joka syntynyt ja kasvanut laboratorioissa/aviaariossa: voiko olettaa, että eläin pystyy luonnossa hankkimaan ravintonsa, tai välttämään saaliseläimiä.

Myyrä, joka elää lyhyen aikaa, syö pääasiallisesti kasviraivintoa: voi olettaa onnistuvan ravinnon hankinnassaan.

Pöllö, joka pitkäikäinen, ja jonka pitää osata saalistaa myyriä, ei välttämättä onnistu ravinnon hankinnassaan, jos sitä on ruokittu koko elämänsä ajan lopetetuilla myyrillä.

*Eläimen ylläpito pitemmänkin ajan luonnonmukaisissa olosuhteissa, jossa ravinnon hankinta tapahtuu osittain omavaraisesti: aviaario, myyrät laajassa aitauksessa pellolla, kalat sumpussa meressä: voi olettaa sopeutuvan.

2. Vapauttaminen ei saa aiheuttaa vaaraa ihmiselle, eläimille, tai ympäristölle:

Lautakunnan esittelijät pyytävät tarvittaessa lausunnon sen alueen lääninhallitukselta, jonne eläimet on tarkoitus vapauttaa.

Lausuntoa ei tarvita:

*Eläimen kiinniotto, merkintä tai näytteenotto paikan päällä ja se päästetään heti vapaaksi: ei ole lausunnon vaativaa vapauttamista. Eläimen terveydentila on varmistettava ennen vapauttamista.

*Eläimen kiinniotto, kuljetus laboratorioon tai vastaavaan ja ylläpito lyhyen ajan (päiviä, muutama viikko), palautus samaan paikkaan josta pyydetty: ei ole lausunnon vaativaa vapauttamista.

Lausunto tarvitaan esimerkiksi, kun:

*Myyrät on pidetty laajassa aitauksessa pellolla tai saarella, ja kokeen lopuksi aitaus avataan.

*Eläin on pidetty laboratorioissa tai vastaavassa pitemmän ajan (kuukausia), vapauttaminen samalle alueelle tai eri alueelle

*Lausunto tarvitaan aina, jos vapautetaan suuria määriä eläimiä, eläimet vapautetaan toiselle alueelle kuin mistä ne on pyydytetty, tai kysymys on saalistajaeläimistä.

ERIKOISTAPAUKSIA

---

1. Myyrät ja vastaavat - varvasmerkinnän hyväksyttävyyss

Muuta toimivaa merkintätapaa ei välttämättä ole varsinkaan hyvin pienille eläimille ja pitkäaikaisissa seurannoissa.

Varvasmerkintää ei kielletä kategorisesti. Lautakunta voi hyväksyä varvasmerkinnän käytön perustelluista syistä. Sen käyttö on kuitenkin aina tapauskohtaisesti perusteltava ja harkittava.

---

2. Saaliseläin –tilanne

Koeasetelmassa voidaan tutkia sitä, miten helposti eläimet joutuvat saaliseläimen saaliiksi, tai miten saalistavan eläimen uhka vaikuttaa eläimen käyttäytymiseen, esimerkiksi pikkukala hauen syötäväksi tai myyrä aitauksessa sinne tuodun minkin tai pöllön saaliiksi.

Saaliseläimen uhasta aiheutuva haitta saalistettavalle riippuu siitä, missä ympäristössä ollaan:

1. Koeasetelma ei ole hyväksyttävissä, jos saaliseläin on pienessä tilassa yhdessä saalistajan kanssa, eikä pääse pakenemaan.

2. Koeasetelma voi olla hyväksyttävissä, jos saaliseläin on pienessä tilassa saaliseläimen kanssa lyhyen aikaa, mutta saalistajan pääsy saaliseläimen kimppuun on estetty esimerkiksi verkkoseinällä tai vastaavalla.

3. Jos saaliseläin on laajassa aitauksessa, jossa se pystyy elämään samanlaista elämää kuin eläisi vapaanakin, saalistajan läsnäolo kuuluu sen elämään, eikä sitä katsota suureksi haitaksi. Eläinkokeeksi tilanteen tekee se, että tilanne on ihmisen järjestämä tutkimustarkoituksessa.

---

3. Radiolähetinseurannat: eläinkokeita vai ei?

Lisätty 27.3.2008

Tutkimukset, joihin liittyy ainoana toimenpiteenä luonnonvaraisen eläimen pyydystäminen, radiolähettimen laitto, välitön vapauttaminen, jonka jälkeen eläimen seuranta radiolähettimen avulla:

Näiden katsominen eläinkokeeksi on harkittava tapauskohtaisesti. Eläinkokeesta on kyse silloin, kun eläimelle aiheutuu toimenpiteestä vähintään neulanpistoon verrattava määrä kipua, kärsimystä, tuskaa, tai pysyvää haittaa.

Luonnonvaraisten eläinten pyydystämistä ja näissä käytettäviä luvallisia menetelmiä säätelevät myös eläinsuojelu-, metsästys-, luonnonsuojelu- ja kalastuslait. Näiden perusteella voidaan myös radiolähetinseurannoissa tarvita muiden viranomaisten lupaa tutkimustoiminnalle.

Eläinlääketieteellistä lautakunta ei katso tutkimusta eläinkokeeksi, eikä eläinlääkintää tarvita, jos ainoastaan:
-eläin pyydystetään menetelmällä, joka ei sitä vahingoita: nukutusta tai injisointeja ei tarvita, vahingoittumisriski on pieni, eläin ei koe huomattavaa stressiä pyydystämisen takia,
-radiolähettimen tai vastaavan laitton ei liity kirurgisia tai neulanpistoon verrattavia toimenpiteitä: esimerkiksi kaulapannan laitto,
-eläin vapautetaan välittömästi pyyntipaikalla,
-eläimen hyvinvointi ja selviytyminen luonnossa eivät ole uhattuna lähettimen takia,
-lähetin ei jää pysyvästi eläimeen (eläin voidaan pyydystää toisen kerran lähettimen poistamiseksi).

Katso suositukset: <http://www.lal.org.uk/pdf/files/reftel.pdf>

The BVA(AWF)/FRAME/RSPCA/UFAW Joint Working Group on Refinement: Refinements in telemetry procedures, Chapter 11: Telemetry studies in the field or using wild animals

11.1 Surgical facilities at field research stations

11.2 External attachment in the field

11.3 Releasing instrumented animals to the wild
